

Деякі питання застосування процесуальних норм у розгляді справ про банкрутство після набрання чинності новою редакцією Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»¹

Шкуро В. М.,
суддя Господарського
суду Автономної
Республіки Крим

З 19 січня 2013 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»», яким Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» викладено у новій редакції (далі — Закон).

Пункт 1 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» містив чітку вказівку на те, що цей Закон набирає сили через рік з дня його опублікування. Вперше Закон було опубліковано у газеті «Голос України» від 18 січня 2012 р. № 8–9. Таке формулювання щодо строку набрання чинності Законом означало, що з моменту набрання чинності 19 січня 2013 р. новою редакцією Закону попередня редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» втрачала чинність і застосуванню підлягала виключно нова редакція Закону.

Проте в подальшому Законом України від 2 жовтня 2012 р. № 5405-VI «Про внесен-

ня змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення господарських зобов'язань», який набув чинності 4 листопада 2012 р., розділ X було доповнено п. 1-1, що безпосередньо по-іншому врегулював застосування положень нової редакції Закону в розгляді судами справ про банкрутство.

Створена така конструкція, за якої нині діють норми Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» у редакції Закону України від 30 червня 1999 р. № 784-XIV «Про внесення змін до Закону України «Про банкрутство»», які підлягають застосуванню у справах, провадження у яких порушено до 19 січня 2013 р., та норми у редакції Закону України від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI «Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»», які застосовуються у разі, якщо:

— справа про банкрутство порушена після 19 січня 2013 р.;

— боржника визнано банкрутом після 19 січня 2013 р. (тільки норми, що регулюють ліквідаційну процедуру);

— незалежно від часу порушення провадження у справі про банкрутство підлягають застосуванню норми нового Закону, що регулюють продаж майна в провадженні у справі про банкрутство.

І якщо застосування норм нової редакції Закону у своїй переважній більшості не викликає труднощів, то розмежування підвідомчості спорів за участю боржників, стосовно яких порушено провадження у справі про банкрутство, на наш погляд, потребує більш чіткого врегулювання.

¹ За матеріалами семінару з питань застосування Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону України від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI), м. Одеса.

Проблема полягає у застосуванні положень п. 7 ст. 12 Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК України) у взаємозв'язку з ч. 4 ст. 10 Закону у новій редакції, яка є у чистому вигляді процесуальною нормою, оскільки визначає підвідомчість спорів господарським судам.

Названими нормами (з урахуванням внесених Законом України від 6 грудня 2012 р. № 5518-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів» до них змін) до підвідомчості господарських судів віднесено розгляд всіх справ з майновими вимогами до боржника, стосовно якого порушено справу про банкрутство, у тому числі справи у спорах про визнання недійсними будь-яких правочинів (договорів), укладених боржником; стягнення заробітної плати; поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника.

У п. 40 інформаційного листа Вищого господарського суду України «Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»» (у редакції Закону України від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI) вказується, що положення Закону у новій редакції застосовуються господарськими судами у розгляді справ про банкрутство, провадження в яких порушено після набрання ним чинності, тобто після 19 січня 2013 р. Наведене стосується й вирішення спорів, зазначених у ч. 4 ст. 10, ст. 20 та ч. 8 ст. 23 цього Закону.

Коли у застосуванні положень ст. 20 Закону у новій редакції з висловленою позицією слід погодитися, то в застосуванні положень ч. 4 ст. 10 та ч. 8 ст. 23 цього Закону, яка власне тільки конкретизує порядок звернення до господарського суду залежно від того, чи визнано боржника банкрутом, на наш погляд, слід керуватися таким.

Джерела процесуального права існують у певних просторових і часових межах. Таким чином, розрізняють дію процесуальних норм у часі, у просторі і за колом осіб.

Зокрема, дія процесуальних норм у часі визначається відповідно до правила про те, що незалежно від часу порушення справи в

суді, при здійсненні процесуальних дій застосовується той процесуальний закон, який діє на момент здійснення таких дій.

Назване правило знайшло своє закріплення у ч. 3 ст. 2 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України), згідно з якою провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

Подібна норма міститься й у ГПК України. Це ч. 1 ст. 4 Кодексу, де прямо вказується на те, що господарський суд вирішує господарські спори на підставі цього Кодексу. А тому, якщо на момент здійснення господарським судом конкретної процесуальної дії існує процесуальна норма ГПК України, яка набрала чинності, вона має бути обов'язково застосована господарським судом.

Таким чином, оскільки закріплені у п. 7 ст. 12 ГПК України положення щодо підвідомчості господарським судам спорів за участю боржника, стосовно якого порушено справу про банкрутство, набрали чинності з 19 січня 2013 р., вони з цієї дати і повинні застосовуватися господарськими судами незалежно від дати порушення провадження у справі про банкрутство такого боржника.

Тобто у будь-якому разі, незалежно від дати порушення провадження у справі про банкрутство, справи у спорах, що перелічені у п. 7 ст. 12 ГПК України та відтворені у ч. 4 ст. 10 нової редакції Закону, підвідомчі господарським судам.

До аналогічного висновку дійшов і пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у постанові від 1 березня 2013 р. № 3 «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та визначення підсудності цивільних справ».

У п. 3 постанови загальні суди орієнтуються на те, що, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, вони повинні керуватися тим, що відповідно до статей 15, 16 ЦПК України у порядку цивільного судочинства розглядаються справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудо-

вих відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ за Кодексом адміністративного судочинства України (стаття 17), Господарським процесуальним кодексом України (статті 1, 12), Кримінальним процесуальним кодексом України або Кодексом України про адміністративні правопорушення віднесено до компетенції адміністративних, господарських судів, до кримінального провадження чи до провадження у справах про адміністративні правопорушення.

У провадженні господарського суду Автономної Республіки Крим на сьогодні поки що немає справ у трудових спорах, але є достатня кількість справ за позовами територіаль-

них органів Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування про стягнення з боржників, стосовно яких порушено справи про банкрутство до 19 січня 2013 р., і їх не визнано банкрутами, поточної заборгованості зі сплати страхових внесків. Ці позови подані на підставі ч. 8 ст. 23 нової редакції Закону. На нашу думку, те, що справа про банкрутство такого боржника порушена до набрання чинності новою редакцією Закону, не дає підстав для відмови у прийнятті позовної заяви. Це правило повинно застосовуватися і до трудових спорів про стягнення заробітної плати, поновлення на роботі посадових та службових осіб боржника.